

ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՏԱԳՆԱԳԸ

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Բ Ն Ե Ր

Ազգային կիսմերձի մէջ կարգ մը տրտում երեւոյթներ մատնանշելէ ետք Նոյնրան տրտում պարզայ մըն է նաեւ յիշել երաժշտութեան նախնայը։ Պիտի ուզէինք որ ասպարէզին հանգամանք որ մարդիկը, կամ երաժիշտները մատնանշէին ու խօսէին, բայց թող ներքին մեզի քանի մը խօսք ըսել, ճշմարիտ աստիճանով ինչ ներկայացնող տրտում երեւոյթի մը առջեւ։

Ահաւասիկ 40 տարիներու կը մօտենայ այն անշնորհաբար որ մեզ կը բաժնէ մեր պատմութեան մէջ ամենամութ էջը կազմող 1915 թուականէն ու տակաւին մարդիկ գոյութիւն ունին որոնք աշխատանքէն վերադարձին, զործի ընթացքին, պարապող ժամերուն, սենեակներնուն մէջ կ'ախորժին թրքական երաժշտութիւն մտիկ ընելէ։ Կը հնշտանան թուրք երաժշտութեան երկարածիկ, ոլորուն, պորտախաղերու եղանակներէն։ Նը մտածեն, կ'արտայայտուին ու Նոյնիսկ ... կը հայհոյին թուրքերէն։

Թրքաբարոյ եւ թրքավարի այս խոտելի ականջի, թերնի վարժութիւնն է որ միանգամընդմիշտ պէտք է ի բաց վանել։ Դակառակ առոր, աստն աւտեն կը լսենք, ականատես կ'ըլլանք թրքական կամ տարազեղութիւններու որոնք մեր ինքնութիւնը կը խաթարեն։

Որքա՞ն ախորժակով կ'երգեն օրինակի մը՝ համար «եկուր եկուր» կոչուած նոր եւ անխմատ երգը, որ իբր թէ ժողովրդական երգ մըն է։ Ինչպէս որ զրախանութեան մէջ գոյութիւն ունի «կեղծ զասական» կոչուած արուեստ մը, Նոյն ծեղով ալ երաժշտութեան մէջ կան «կեղծ ժողովրդական» երգեր։ Այնքան առատ եւ հարուստ է մեր ժողովրդական երաժշտութիւնը այս տեսակիտէն որ օրինակներ տալ անկարելի կը սեպենք։

Աստի է որ թօթափներ օտարամուտ ազդեցութիւններ, չնթարկուինք անոնց ճաշակի եւ հասկացողութեան զորացումով, թօթափներ մանաւանդ ... թրքաբարոյ ազդեցութիւններ։

✱

Երուաղէմ, 14 Նոյեմբեր 1953

Ն. ՎԵՆ. Հիւսէյն Թապաւոր

Ամման

Ձերդ վեհափառութեան ծննդեան բարեբասիկ տարեդարձին առթիւ կը ներկայացնեմ Ձեզ մեր Միաբանութեան եւ Յուդանանի մերազն ժողովուրդին արագին շնորհաւորութիւնները եւ կ'աղօրենք որ Տեր պարգեւէ Ձեզ երկար եւ երջանիկ տարիներ։

ՍՈՒՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՓՈՍ ՔԷՄԱԶԱՆ

Վասն Տեղապանի Ս. Աթոռոյ

Արեւելի Ամմանի, 14 Նոյեմբեր 1953

Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Քեմանանան

Հայոց Պատրիարքարան

Երուաղէմ

Նորին վեհափառութիւն թագաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ձեր ազնիւ մարտնչեմքուն համար։

Արեւելի Իւսանապետ

Երուաղէմ, 15 Նոյեմբեր 1953

Նորին Վանութիւն

Լիազօր Պատուիրակ Սաուրի Արաբիոյ

Ամման

Հանեցեմք մեր Միաբանութեան եւ Յուդանանի հայ գաղութին խորին ցաւակցութիւնները հաղորդել Նորին Վեհ. Սեուրեպ Ապետի վերջ թագաւորին, իր մեծանուն հօր անդարմանելի կորուստին առթիւ։ Կ'աղօրենք Բարձրելոյն որ երկար եւ երջանիկ կեանք պարգեւէ նոր թագաւորին ի փառս Արաբիոյ ժողովուրդին։

ԵՂԻՇԷ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՓՈՍ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Պատր. Տեղապան Ս. Աթոռոյ

Ե Կ Ե Ղ Ե Ե Ո Ա Կ Ա Ն Ք - Բ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Ք

● Կիր. 1 Նոյ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ. Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Կիրեղ Արք. Գարեկեան:

● Բշ. 2 Նոյ. — Տօն Ս. Յովսէփայ Աստուածաբնին, Արիմարացոյն, եկւն: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Հայր Թովմէփի գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան:

● Շբ. 7 Նոյ. — Վաղուան Գիւտ Խաչի տունին առիթով, Կ. Վ., Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. Քէմհանեանի գլխաւորութեամբ, Սիւրբանութիւնը ձերբակալեցին Ս. Յարութեան ի Ս. Լուսաւորիչ, ուր պաշտուեցաւ վաղուան նախատեսակը:

● Կիր. 8 Նոյ. — Գիւտ խաչ: Առաւօտեան ժամերգութիւնն ու Ս. Պատարագը մատուցուեցան ի Ս. Լուսաւորիչ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Յակոբ վրդ. Վարդանեան: Ս. Պատարագէն ետք, կատարուեցաւ երբոքարձ մեծահանդէս թափօր թիրնոր Ս. Գերեզմանի եւ Պատանատեղւոյն շուրջ, նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Քէմհանեանի որ ամպնափանի տակ անցած, Ս. Թափափայտի մատենքն ի ձեռքի Գորնէր Տաւաճարը լեցուցած հոգեւորութիւնը: Թափօրը վերջացաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ:

● Կիր. 15 Նոյ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութեան, հայապատկան Բ. Գողգոթայի վերնամատուռին մէջ, Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Վարդապետ Արեղայ Գապարեանեան:

● Ուր. 20 Նոյ. — Կ. Վ., Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Քէմհանեանի գլխաւորութեամբ պաշաւեցաւ Ս. Ներշտակապետեան նախատեսը՝ համեմատեան եկեղեցւոյն մէջ:

● Շբ. 21 Նոյ. — Տօն՝ Ս. Լեւոնակապետացն: Առաւօտեան ժամերգութիւնն ու Ս. Պատարագը մատուցուեցան ի Ս. Շրջոյակապետ. Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Կիրեղ Արեղայ Գարեկեան: Յետ Ս. Պատարագի, Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Քէմհանեանի նախագահութեամբ կատարուեցաւ ժամերգութեան հոգեւորական պաշտամունքը, Ս. Աթոռոյ բարերար Աղանի ձեւանդանի եւ պարագաներուն հոգեւոր ի հանդիսու Ապա Միաբանութիւնը պատուաբարութեամբ վանուցա Տեղաբարերն մէջ, Տեառն Հոգ. Տ. Վարդապետ Արեղայի կողմէ:

— Երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, Գեր. Տեղապետ Աբրահամ Հայրը Ուրարապետութեան առաինան տուաւ ժառանգ. Վարդապետ ընթացաւորտ, դասարանի չորս սաներուն, ինչպէս Տէր Գալուստեանի, Յովհաննէս Գաղանճեանի, Գրիգոր Սահակեանի եւ Արմենակ Շիրվանի:

● Կիր. 22 Նոյ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ. Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Կիրեղ Արք. Գարեկեան:

յուսեցաւ ի Ս. Յակոբ. Առաւօտեան ժամերգութեան ժամարարն էր Հոգ. Տ. Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան: Հոգ. Հայրը քարոզեց, ընթացքին ունենալով որոշան ձառն Առեւտարանէն ՎՄԻ երկնչիք, միայն հաւատա՛ն (Ղուկ. Ը. 50): Ծանոցաւ առաւելաւոր երկնչիքի դադարեալին վրայ: Վախը Գրիգորեանին յատուկ հոգեւորական մը չէ. յանցաւորներն են որ միշտ կը վախնան: Հիմարտ հաւատացեալը չի վախնար ոչ առաւելանքներէ եւ ոչ ալ պէտ պէտ փորձութիւններէ: Պէտք է վախնալ միայն մեղքէն ու Զարին սաղբանքներէ:

● Կիր. 29 Նոյ. — Բարեկենդան Յիմնակի պահը: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութեան, մեր վերնամատուռին մէջ, Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Միւստին վրդ. Կրճիկեան:

● Եշ. 3 Դեկտ. — Ընծայման նախատեսակը պաշտուեցաւ ի Ս. Յակոբ. Հանդիսապետն էր Գեր. Տ. Սուրեն Եպս. Քէմհանեան:

● Ուր. 4 Դեկտ. — Տօն Ընծայման Ս. Աստուածածնի: Առաւօտուան, Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. Քէմհանեանի գլխաւորութեամբ Սիւրբանութիւնը մեկնեցաւ Գրեթեմանի ձոր ու ձերբակալուեցին մուտք գործեց Ս. Աստուածածնայ Տաճարը, ուր մատուցուեցաւ որոշան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը: Ժամարարն էր Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. Քէմհանեան, որ նաեւ քարոզեց Ընծայման խորհուրդին շուրջ. իսկ Ս. Պատարագէն ետք, Գեր. Ս. Հայրը նախագահեց Կիրակի Կիրակեանի, ինչպէս նաեւ Կիրակեանի հոգեւորական ի հանդիսու մատուցուած տարեկան հոգեւորական պաշտամունքին: Կէսօրին, Միաբանութիւնն ու ներկաները շքերթով վերադարձան Մայրավանք:

● Կիր. 6 Դեկտ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Առաջ Խորանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Կիրեղ Արք. Գարեկեան:

● Ուր. 11 Դեկտ. — Առաջին Լուսաւորչոց նախատեսը պաշտուեցաւ Մայր Տաճարին մէջ: Հանդիսապետն էր Գեր. Տ. Նորայր Աբրահամ:

● Շբ. 12 Դեկտ. — Տօն Ս. Թադէոսի եւ Բարդուղիմէոսի առաքելաց: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխաւորի մատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Վարդապետ Արք. Գապարեանեան:

● Կիր. 13 Դեկտ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութեան, մեր վերնամատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Զաւեն Արք. Չինչիկեան:

● Դշ. 16 Դեկտ. — Կ. Վ., Մայր Տաճարին մէջ պաշտուեցաւ վաղուան նախատեսը: Հանդիսապետեց Գեր. Տ. Նորայր Եպս.:

● Եշ. 17 Դեկտ. — Տօն Ս. Լաւրն եկիպացւոց: Յետ առաւօտեան ժամերգութեան, Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարի Ս. Մակարայ հնազարեան մատարան մէջ, Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան:

● Կիր. 20 Դեկտ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարին մէջ, Աւագ Խորանին վրայ, Ժամարարն էր Լոգ. Տ. Մուսնի Վրդ. Կրօնական:

● Բշ. 21 Դեկտ. — Ս. Կոյսի Յղութեան Նախառնը պաշտուեցաւ ի Ս. Թաղի: Լանդիսայեան էր Գեր. Տ. Սուրէն Սրբազան:

● Գշ. 22 Դեկտ. — Տօն Յորութեան Ս. Աստուծամօ: Առաւօտուն, Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եղս. Քէմանեանի զխաւորութեամբ Միաբանութիւնը մեկնեցաւ Գերթմանի ձորը ու շէրաշափառեալ մուսք գործեց Ս. Աստուածածնայ Տաճարը, ուր մատուցուեցաւ օրունան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը, Ժամարարն էր Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եղս. Քէմանեան, որ Կենաց Բանի քարոզութեամբ իրիթարեց ժողովուրդը: Կէսօրին, Միաբանութիւնն ու ներկաները շքերթով վերադարձան Մայրավանք:

● Ուր. 25 Դեկտ. — Կ. Վ., Մայր Տաճարին մէջ պաշտուեցաւ վաղուն նախատնը: Լանդիսայեան էր Գեր. Տ. Սուրէն Եղս.:

● Շր. 26 Դեկտ. — Ս. Յակոբայ Մթնայ հայրապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Լոգ. Տ. Թաղի Վրդ. Վարդանան:

● Կիր. 27 Դեկտ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Թաղութիւն, հայապատան վերնամասունքին մէջ: Ժամարարն էր Լոգ. Տ. Զաւակ Արդ. Ձինդիեան:

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

● Շր. 7 Նոյ. — Կ. ա. Ժամը 10.30ին, Բաղաշի նորընտիր Ոստիկանայեան Մոնամէտ Մուսայի իր ստալին այցելութիւնը ստաւ Պատրիարքարանի ու ընդունեցաւ Գեր. Տ. Սուրէն Եղս. Քէմանեանի կողմէ:

● Շր. 14 Նոյ. — Կ. Վ., Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը, որ երկու ամիսներէ ի վեր Կ. Պոլսի Կը գտնուէր, Ժամանակ Ս. Աթոռ:

● Գշ. 17 Նոյ. — Կ. Վ., Գեր. Տ. Դուրէն Արքեպ. Մանասեան օգային համբով մեկնեցաւ Պաղատա:

● Կիր. 22 Նոյ. — Իրիկուն Ժամը 5ին, Լիբանանի անդախտութեան Տրդ տարեդարձի առթիւ Shepherd Hotelի մէջ սարքուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը, Լոգ. Տ. Լայրիկ Վրդ. Աւանեան ու Տիար Կարպիտ Լիդիեան:

● Գշ. 24 Նոյ. — Կ. Վ. Ժամը 3ին, Պատր. Տեղապահ Ս. Լայրը վանական գործերով մեկնեցաւ Իւրայել ու վերադարձաւ Եշ. 26 Նոյ. ի Կ. Վ.:

● Շր. 28 Նոյ. — Կ. ա., Mr. J. A. Cayton, British Councilի Միջին Արեւելքի ներկայացուցիչ ու Mr. Richmond, Ամմանի Անգլիական Դեսպանի փոխանորդ այցելեցին Պատրիարքարան ու ընդունուեցան Գեր. Տեղապահ Ս. Լայր կողմէ:

● Բշ. 7 Դեկտ. — Կ. Վ., Ս. Ուխտի Միաբաններէն Լոգ. Տ. Պարգի Վրդ. Վրթանեան, որ երեք ամիսներէ ի վեր արձակուրդով Պոլսի Կը գտնուէր, Պէյրութէն օդանւաւով վերադարձաւ Ս. Աթոռ:

● Գշ. 8 Դեկտ. — Կ. ա. Ժամը 10ին, Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եղս. Քէմանեան ու Տիար Կարպիտ Լիդիեան այցելութիւն տուին քաղաք Ժամանակ Islamic Congressի անդամներուն, Citadel Hotelի մէջ:

● Գշ. 9 Դեկտ. — Կէսօրին, Islamic Congressի անդամներ այցելեցին Պատրիարքարան: Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը, բովանդակ Միաբանութեան հետ միասին, ընդունեց զԷրեք Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ:

— Կ. Վ., Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եղս. Քէմանեան, ընկերակցութեամբ Լոգ. Տ. Լայրիկ Վրդ. Աւանեանի, ներկայ գտնուեցաւ Պաղատանի հարցին լուրջ եղած բանախօսութեանց, Ռաւտայի սրահին մէջ:

— Եշ. 10 Դեկտ. — Կ. ա. Ժամը 11.30ին, Բաղաշի Բրիտանական Ընդ. Լիւպատտո Mr. H. R. D. Gibbon — Monypenny, իր մեկնման առթիւ, իրաւունք այցելութեան եկաւ Պատրիարքարան:

— Կ. Վ., Գեր. Տ. Սուրէն Ս. Եղս. Քէմանեան, Լոգ. Տ. Լայրիկ Վրդ. Աւանեան ու Տիար Կարպիտ Լիդիեան ներկայ գտնուեցան Monsieur Louis Massignonի կողմէ տրուած բանախօսութեան, Ecole Bibliqueի սրահին մէջ. ապա այցելեցին Ֆրանսական Լիւպատտո Comte Patrice de Beauvaisի ու ներկայ եղան Ն. Վանեանեան կողմէ տրուած Cocktail Partyին:

● Շր. 12 Դեկտ. — Կ. Վ., Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը, ընկերակցութեամբ Լոգ. Տ. Լայրիկ Վրդ. Աւանեանի ու Տիար Կարպիտ Լիդիեանի, ներկայ գտնուեցաւ Բրիտանական Ընդ. Լիւպատտոյ տան մէջ տրուած ողջերթի Partyին:

● Գշ. 22 Դեկտ. — Կ. Վ., Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը վարչական գործերով մեկնեցաւ Եշ. Երուսաղէմ ու վերադարձաւ Եշ. 24 Դեկտ. ի Կ. Վ.:

● Շր. 26 Դեկտ. — Եւրոպացւոց Ե. Ենդեան տանի առթիւ, Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը, հետն ունենալով Գեր. Եպիֆանիոսներն ու Լոգ. Վարդապետները, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Ֆրանսիականց Կիւսթոսին, Լատինաց Ս. Պատրիարքին, Անկիլլեան Եպիսկոպոսին, Լատինականաց մեծաւորին, Լայ-Կաթոլիկ, Յոյն-Կաթոլիկ ու Մարոնիի համայնքներուն մեծաւորներուն ու Բրիտանական Լիւպատտոսին:

● Գշ. 29 Դեկտ. — Կ. ա., Գեր. Տեղապահ Ս. Լայրը վարչական գործերով մեկնեցաւ Իւրայել ու վերադարձաւ Եշ. 31 Դեկտ. 1953ի Կ. Վ.: